

La seguretat dels nostres centres educatius a examen

09/2011 - Pedagogia. La percepció del perill és una habilitat o capacitat que s'aprèn amb l'edat i l'experiència. Tenint en compte aquest fet i la realitat dels centres educatius, on sovint el manteniment de l'edifici i les instal·lacions no és del tot adequada i en els quals hi ha certes franges horàries en les que la concentració d'individus és elevada, és cabdal que el control de la seguretat hi sigui exhaustiu, més enllà del simple compliment de la legislació vigent. En aquesta direcció, membres del Grup EDO-EDURISC (Equip de Desenvolupament Organitzacional-EDURISC) del Departament de Pedagogia Aplicada vinculats al Centre de Recerca en Governança del Risc de la UAB, han dissenyat el Qüestionari d'Autoavaluació EDURISC, que permet avaluar el Nivell de Seguretat Integral (NiSI) dels centres educatius.

Grup EDURISC - Grup de recerca en l'anàlisi de les polítiques públiques vinculades a la governança del risc en l'àmbit escolar i educatiu.

La seguretat en les instal·lacions escolars ha estat, des de sempre, una preocupació constant de la comunitat educativa. Els centres educatius tenen la responsabilitat i l'obligació de garantir espais segurs i saludables tant pel professorat i altre personal que desenvolupa la seva tasca diària en aquestes institucions, com pels destinataris del servei educatiu.

Tot i que l'activitat que es desenvolupa en els centres educatius no està catalogada amb un nivell de risc elevat, hi ha certs factors que incideixen de manera negativa en la seguretat dels usuaris d'aquestes institucions: l'edat dels usuaris (infants i joves que, sovint, no tenen una adequada percepció dels riscos i perills als que s'exposen), ocupació elevada de les instal·lacions en determinades franges horàries i edificis i instal·lacions deficientes per falta de manteniment adequat.

L'aproximació a plantejaments amplis i globals del concepte seguretat en l'àmbit educatiu, ens fan parlar de la perspectiva de la seguretat integral, que fa referència als aspectes estàtics (l'edifici i les seves instal·lacions) i dinàmics del risc (trasllat i circulació interior i exterior i riscos relacionats directament amb el desenvolupament de les activitats pròpies de la professió d'educador i amb la realització d'activitats de tipus social). Va més enllà dels plantejaments centrats en els aspectes físics de les infraestructures i/o l'estudi dels riscos psicosocials del professorat, tenint en compte les característiques específiques dels usuaris, atenent les relacions que es produeixen entre aquests i a l'ús específic que es dona als espais i materials dels centres educatius.

Tot i que des de fa anys, normativament, els centres docents d'ensenyament no universitari han de reunir una sèrie de condicions en els àmbits de seguretat, higiene, acústica i accessibilitat, no és suficient amb el compliment estricte de la legislació, sinó que cal implementar actuacions i procediments que impedeixin, al màxim, la materialització dels perills, sent necessari gestionar la seguretat.

La gestió de la seguretat requereix comptar amb processos avaluatius que determinin fins a quin punt les institucions educatives són segures, possibilitant la posada en marxa de les accions de millora necessàries. És en aquest sentit que el Grup de Recerca EDURISC de la Universitat Autònoma de Barcelona ha dissenyat el Qüestionari d'Autoavaluació EDURISC, en el marc de la recerca "Autoavaluació de la seguretat integral en centres educatius", desenvolupada gràcies al suport del Institut de Seguretat Pública de Catalunya, mitjançant la convocatòria de projectes d'investigació, estudi i anàlisis sobre seguretat a Catalunya (2009).

El Qüestionari d'Autoavaluació EDURISC, és un instrument de revisió interna que permet als centres educatius diagnosticar el seu Nivell de Seguretat Integral (NiSI), a partir de la resposta a un conjunt de qüestions relatives a diversos àmbits de seguretat. Així, permet facilitar el procés de detecció, anàlisi i valoració dels riscos i perills dels centres educatius, ja que l'aplicatiu genera automàticament un informe personalitzat en 'pdf' en base als resultats obtinguts pel centre. Específicament, l'instrument pretén:

- a) Oferir un diagnòstic del NiSI del centre educatiu, a partir de la consideració de diversos àmbits i aspectes;

- b) Propiciar processos de reflexió sobre l'àmbit de la seguretat integral, més concretament, sobre els riscos presents en els centres educatius i les mesures i actuacions preventives que s'estableixen per evitar-los;
- c) Possibilitar la millora de les actuacions en matèria preventiva del centre educatiu;
- d) Promoure la cultura de la seguretat integral entre tota la comunitat educativa.

L'ús de l'instrument facilita als centres els processos autoavaluatius i de millora interna de la seguretat. Es contesta accedint a la Xarxa, proporcionant un informe final on es detallen els punts forts i febles del centre educatiu en matèria de seguretat i es recullen recomanacions sobre les possibles mesures a aplicar per resoldre els problemes de seguretat. La seva realització compta amb eines d'informació i un suport especialitzat per possibles consultes sobre l'instrument i el seu contingut.

El Qüestionari d'Autoavaluació EDURISC pretén convertir-se així en un instrument al servei de la comunitat educativa que permeti als centres d'ensenyament obligatori comptar amb una anàlisi, el més exhaustiva possible, sobre el seu NiSI, a partir de la qual puguin planificar i desenvolupar accions concretes i contextualitzades encaminades a la millora de les condicions de seguretat i salut del centre. A més a més, el seu caràcter autoavaluatiu permet als centres decidir quins aspectes de seguretat volen avaluar, segons quins siguin els seus interessos i inquietuds en cada moment.

El Qüestionari d'Autoavaluació EDURISC està servint actualment en el procés de recollida de dades de la recerca "La seguridad integral en los centros de enseñanza obligatoria en España", en el marc del conveni firmat amb Fundació Mapfre, que s'està realitzant a nivell de l'estat espanyol, i que compta amb la col·laboració d'investigadors de la Universitat de Santiago de Compostela, la Universitat de Sevilla, la Universitat d'Alcalà d'Henares i la Universitat Complutense de Madrid, entre d'altres. S'espera poder comptar amb els resultats preliminars derivats de l'aplicació del Qüestionari d'Autoavaluació EDURISC a finals del mes de novembre de 2011.

Joaquín Gairín i Anna Díaz
 Grup de Recerca EDO-EDURISC

Departament de Pedagogia Aplicada

"Qüestionari d'Autoavaluació de la seguretat integral per a centres educatius. Revista Catalana de Seguretat Pública". GAIRÍN, J. (dir.); CASTRO, D.; DÍAZ, A.; ROSALES, M.; SENTINELLA, X.; VÍTOLO, O. (2011). Nº 24. Pp. 193-212.